ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין סא.

אסורה. הבהמה בהנאה ואע"פ שהשחיטה נאו לעבודת כוכבים היתה ואפילו נא זרק דמה לעבודת כוכבים נאסרה. וילפינן טעמא בשחיטת חולין [ולט.] דגמר לה רבי יוחנן ממחשבת פגול דהויא מעבודה לעבודה דהשוחטו את הזבח על מנת לזרוק את הדם למחר פיגול:

וריש לקיש אמר מותרת. נא יליף חוץ מפנים אין מחשבין מעבודה לעבודה: **הניחא.** הא דמייתר לן זובח נלמד על הכלל ונא מוקמינן לה [1]הא דרבא לומר שמחשב מעבודה לעבודה הא ניחא לרבי יוחנן דנפקא ליה לענין איתקורי ממחשבת פיגול איכא למימר דלענין איתיוהי גברא נמי מהתם יליף ועל כרחך איתר ליה זובח אנא לר"ל דנא יליף עבודת כוכבים מפיגול נימא דהאי זובח להכי הוא דאתא שמחשבין מעבודה לעבודה: העובדי כוכבים העובדין את ההרים תניא במסכת ע"ז (דף מה.) ההרים מותרין בהנאה דכתיב אלהיהם על ההרים[2] ונא ההרים אלהיהם: **ועובדיהם בפייף.** אע"ג דמזובח נא מתסר עבודת כוכבים מיהא הוי. והכא נמי נא בעיא קרא הואיל ושחיטה לזרק זריקה היא והא חשב בשחיטה ע"מ לזרוק הוה ליה כעובד עבודת כוכבים דהא זריקה בנא שחיטה נא קני הלכך על כרחך אי השתחואה נלמד על הכלל נפקא ליה נא ה"ל למימר זובח: **איכה יעבדו.** דמשמע כדרכה אין שנא כדרכה נא: **למעוטי מאי.** שנא כדרכה מאחר דילפינן בהשתחואה דאפילו אינה עבודת פנים מחייב שנא כדרכה אי נימא למעוטי עבודת בזיון לעבודת כוכבים שעבודתה דרך כבוד כגון פוער עצמו לעבודת כוכבים שזובחין[6] למה לי למעוטי מהאי קרא: **הא מהשתחואה נפקא.** שמלמדת על הכלל שאינו חייב אנא דרך כבוד בהשתחואה: **אנא הא דא"ר אלעזר מניין לזובח בהמה.** שהיא עבודת כבוד למרקולים שעבודתה בזיון וה"ה לפוער אם אינה לרבה בר רב חנין שהשתחואה מלמדת על הכלל ל"ל האי קרא להכי מהשתחואה נפקא: **לזובח להבעים.** ואינו מתכוין לקבלו עליו באנוה ואשמועינן קרא דעיבר בנאו: **ארבעו ליה תורי.** והלך לנקשן: **האומר אעבוד.** משעה שהשיתוהו ונתרצה חייב מיתה דנפקא לן לקמן [ע"כ] מנא מאנה ולא תשמע[3] הא מאנה ושמע חייב מיד: **אלך ואעבוד.** שמתוסר הליכה אע"ג דאיכא למימר אהכי הדר ביה: **נלך ונעבוד.** אע"פ שכלל עצמו עם אחרים לא אחרים ואיהו נמי לא ניחל: **א"ל.** מתני' דקתני עובד אין אומר לא: **כאומר איני מקבלו עלי.** בנאנה: **אנא בעבודה.** עד שנעבדנו דכל כמה דלא פנא ליה אין כאן מאנה ושמע וסיפא דמשמע בתמירה חייב בשקבלו עליו אלהותו מיד דכיון דאמר לעבוד מסתמא קבליה עליה בנאנה אי לא פירש בהדיא שאינו מקבלו עליו אנא בעבודה: **בוא ועבדוני.** עובה את עצמו עבודת כוכבים ומסית בני אדם לעבדו: **מחייב.** מיתה כמסית: **רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב.** בשביל דבר אנא מעשה אנא בניסת לעבודת כוכבים ומאנה ושמע ואמר לעבוד אלך ואעבוד אכל בתמיר בוא ועבדוני פטור אנמא טעמא דרבי יהודה במסית אחרים לעצמו טעמא אחרינא הוא דהא בניסת מחייב בדיבורא: **מסיח לעצמו.** במסית אחרים לעצמו שיעבדוהו אי הוי מסית אי נא: **נא שמעי ליה.** שהרי הוא אדם כמותם ואפילו הניסתים לשאר עבודת כוכבים[4] אין ניסתין לעבוד אדם:

**אסורה וריש לקיש אמר מותרת הניחא לר' יוחנן אלא לריש לקיש בעי קרא מתקיף לה רב פפא ולרבי יוחנן לא בעי קרא עד כאן לא קא אסר רבי יוחנן אלא בהמה אבל גברא לא בר קטלא הוא ואתא קרא לחייבו גברא לקטלא מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ולר"ל מי בעי קרא עד כאן לא קא שרי ר"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחוה להר [1]דהר מותר ועובדה בסייף א"ל רב אחא מדפתי לרבינא למאי דקאמר ליה רבא בר רב חנן לאביי אימא יצאה השתחואה ללמד על הכלל כולו [2]איכה יעבדו למעוטי מאי וכי תימא למעוטי הפוער עצמו לזובחים מהשתחואה נפקא מה השתחואה דרך כיבוד אף כל דרך כיבוד אלא למעוטי [3]הפוער עצמו למרקולים ס"ד אמינא הואיל ועבודתו בזיון הוא אף כל בזיון קמ"ל אלא הא דאמר רבי [4]אליעזר [5]מנין לזובח [6]בהמה למרקולים שהוא חייב שנאמר [7]ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו תניהו ענין לשלא כדרכה שלא כדרכה מהשתחואה נפקא התם בזובח להבעים רב המנונא אירכסו ליה תורי פגע ביה רבה רמא ליה מתני' אהדדי תנן העובר עבודת כוכבים עובד אין אומר לא והאנן [8]תנן האומר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד א"ל באומר איני מקבלו עלי אלא בעבודה [9]רב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתניא האומר בואו ועבדוני רבי מאיר מחייב [10]ור' יהודה פוטר [11]היכא דפלחו כולי עלמא לא פליגי דכתיב [12]לא תעשה לך פסל כי פליגי בדיבורא בעלמא רבי מאיר סבר [13]דיבורא מילתא היא ורבי יהודה סבר דיבורא לאו מילתא היא הדר אמר רב יוסף [14]לאו מילתא היא דאמרי דאפילו לר' יהודה בדיבורא נמי חיובי מחייב [15](דתנן) רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד במאי קמיפלגי במסית לעצמו ואמרי ליה אין קמפלגי מר סבר מסית לעצמו שמעי ליה ואין דקאמרי ליה קושטא הוא ומ"ם מסית לעצמו לא שמעי ליה מימר אמרי

מ"ש

וריש לקיש אמר מותרת. פי' בהנאה ולא בתחילה דמומר לעבודת כוכבים אסור לתכול משחיטתו אי נמי אפילו בתחילה שרי כיון דלא היה מומר מעיקרא ובשחיטה זו הוא דנעשה מומר[2]: **איכה** יעבדו למעוטי מאי. תימה השתא נמי דאמר זביחה יצאה ללמדך מקשה ליה איכה יעבדו למעוטי מאי דלמעוטי שלא כדרכה בשאר עבודות לא אינטריך דמזביחה נפקא דוקא עבודת פנים וע"כ איכה יעבדו לרבויי אתא כגון פוער לפעור חורק אבן למרקולים דלא נפקי ליה לא מזביחה ולא מהשתחואה ואי לא איכה יעבדו ה"א דאפילו כדרכה בעינן דרך כיבוד וי"ל דאי השתחואה ללמד יצאה לחייב בשאר עבודות אפילו שלא דרך כבוד כגון פוער לפעור חורק אבן למרקולים נמי לא צריך קרא דמהשתחואה נפקא אע"ג דעבודתה דרך בזיון כיון שעובדין אותה בכך וגדולה מזו בעי למימר הש"ס בסמוך דנפקא ליה פוער למרקולים מהשתחואה דלהכי אינטריך איכה יעבדו אע"ג דאין עבודתו בכך אלא משום דעבודתו דרך בזיון וכ"ש פוער לפעור חורק אבן למרקולים אע"ג דדרך בזיון כיון דעבודתו בכך: **מניין** לזובח בהמה למרקולים.

דמזובח נאלהים נפקא לן בזובח למכובדים אבל בזובח למבזים לא וא"ת אזהרה שמענו מנא חזמו עונש מנא ליה בזובח למבזים ועו"ק דמזובח נאלהים שמענו לעיל עונש אבל אזהרה לזובח שלא כדרכה מנא ליה דהא לעיל גבי השתחואה אינטריך קרא לעונש ואזהרה שלא כדרכה וי"ל דזובח נאלהים לעונש ולא יזבחו לאזהרה וימא השתא דקאמר אם אינו ענין לכדרכה דהא כתיב איכה יעבדו דהל"ל אם אינו ענין למכובדים דהא כתיב זובח נאלהים אינו ענין למבזים והשתא לכל שלא כדרכה אינטריך לא יזבחו ולא נקט מרקולים אלא משום דקתם מבזים לאו אורמייהו בזביחה וא"ת נימא דהני קראי למכובדים אבל למבזים מנא לן דהא נקמן שלא השתחואות חד אינטריך לכשלא כדרכה דמכובדים וחד לשלא כדרכה דמבזים וי"ל כיון דגבי קרא גבי השתחואה דלא שני ה"ה בשאר עבודות וכן פי' בקונטר' לקמן:

האומר אעבוד. פ"ה משתמרלה חייב דנפקא ליה מנא תאנה ולא תשמע אליו הא תאנה ושמע חייב וקשה דלהכי לא ס"ד הא' טעמא עד דמייתי ליה דרב יוסף אנא היינו טעמא דמקבלו עליו בנאנה: **ומר** סבר מסית לעצמו **לא** שמעי ליה. תימה נהי דלא שמעי ליה ניחייב מיהא בשאר מסית דמחייב בדיבורא כשמכמינין לו עדים ואמרו היאך נגיח אלהים חיים ונעבוד עצים ואבנים ואם אין מחזר בו חייב דהכי משמע ויש לומר דוקא מסית לעבודת כוכבים דשמעי ליה דממשכי בתריה טפי אבל מסית לעצמו לא חשיב מסית כ"כ משום דלא שמעי ליה דאמרי מ"ש איהו מינן ועי"ל דבכולה שמעתין פליגי בניסת והא דקאמרינן לעיל היכא דפלחו כ"ע לא פליגי ר"ל במסית כ"ע לא פליגי דכיון דאי פלחו מחייב על כן יש לחייב המסית בדיבוריה במסית לעבודת כוכבים כי פליגי בדיבורא בעלמא בניסת כשאמר אין דרכי מאיר סבר דיבורא מילתא הוא ומחייב ניסת ומסיק דניסת לעבודת כוכבים דשמעי ליה אפילו רבי יהודה מודה דמחייב בדיבור כי פליגי במסית לעצמו אי מחייב ניסת או לא אבל במסית פשיטא דמחייב בדיבורא:

רבא

מסורת הש"ס

(1) (נ"ל אלעזר), (2) פ"ז בנ. זבחים קו., (3) לקמן פו., (4) [שבת נג: וש"נ], (5) שבת פג: וש"נ, (6) [נ"ל דמגיין], (7) נ"ל לחלא, (8) [דברים יב], (9) [דברים יג], (10) כפ"ה: בשלמי יג., (11) כ) [ועי' תוספות זבחים י. ד"ה ר"ל ותוספות מולין יד. ד"ה השוחטן].

תורה אור השלם

1. השמר לך פן תנקש אחריהם אחרי השמדם מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני: דברים יב ל
2. ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זנים אחריהם חקת עולם תהיה זאת להם לדרתם: ויקרא יז ז
3. לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: שמות כ ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למעוטי וכו' שוזכתין לה למה לי:

מוסף רש"י

ר' יוחנן אמר אסורה. קסבר מחשבין מעבודה לעבודה דילפינן חוץ מפנים (ש"ל לד:) ממחשבת פיגול של פנים, שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר אי להקטיר איתקורין למחר זהו עיקר פיגול (חולין לט.). וריש לקיש אמר מותרת. לאכילה (זבחים י.) לרש לקיש לא ילפינן, דפנים הוא דאמר רחמנא השיחנו על מנת לזרוק את הדם פיגול ואע"ג דלא זרק, דהוי מחשב מעבודה לעבודה, מעבודה זו על מנתיה, אבל לענין עבודת כוכבים לא (ע"ז לד:) ואינה אסורה אלא אם כן שחט לעבודת כוכבים, שבשחיטתה עבר עבודת כוכבים לא זרק דמה לעבודת כוכבים (זבחים י.), מגין לזובח בהמה למרקוליס. אע"פ שעבודתו דרך כיון לבקלי בתכנים חב עובדו דרך כבוד ולא קרינא ביה איכה יעבדו ואעפ"כ לן, ואם"ל מגין שהוא מייב (זבחים קו.) אע"פ שאין עבודתו בזביחה (ע"ז נא.). אם אינו ענין לכדרכה. לעבודת כוכבים שעבודתה בזביחה, דהא נפקא לן מאיכה יעבדו (שם). האומר אעבוד כו'. בתחת מכל הלשונות הללו הוי מסית וחייב (לקמן סז.). תנאי שקלת מעלמא. איכדת כולם, שאין אחד מודה מנאים שנתלקו בכך, דתיקי הכי תרתי מתניתין חדא דמר ותנא דמר (שבת נג.) דלא משכחת תנאי דפליגי בהדי (נפסחים מה. ובע"ז ביצה יט.).

מין משפט
נר מצוה

א (מתי' פ"ח מהל' ע"ז הל"ח עומ"ש ר"ל פי' קתה פעי' לן):
קל ב מתי' פ"ג מהל' עבודת כוכבים הלכה ג סמנ לתרן יז:
קלא ג מתי' שם הלכה ג:
קלב ד ה ו מתי' שם פ"ה הלכה ה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com